

OBSAH

Předmluva	5
Úvod	8
A. Obecná metodika roentgenologického vyšetřování trávicí trubice	10
B. Dutina ústní	17
Slinné žlázy	17
Sialolithiasis	17
Sialografie	18
a) Normální sialogram	18
b) Patologický sialogram	18
I. Konkrementy	18
II. Sialoadenitis	18
III. Nádory	19
IV. Mikuliczova nemoc, Heerfordtův syndrom (Boeck-Besnier-Schaumanova ne- moc) Sjögrenův syndrom	19
V. Stenosis	19
VI. Píštěle	20
Jazyk	20
I. Malformace tyhrogenní	20
II. Nádory	20
C. Hltan	21
Metodika vyšetření	21
Normální hltan	22
Chorobné obrazy hltanu	22
I. Záněty	22
II. Nádory	22
III. Divertikly	23
IV. Poruchy polykání (dysfagie)	24
V. Cizí tělesa	24
D. Jícen	25
Metodika vyšetření	25
Normální jícen	26
Pohybové jevy na jícnu — dynamika jícnu	28
1. Primární kontrakce	28
2. Sekundární kontrakce	28
3. Terciární kontrakce	29
Normální polykací akt	29
Chorobné stavy jícnu	31
Chorobné stavy jícnu	31
I. Vrozené malformace jícnu	31
1. Agenezie	31
2. Atresie	31
3. Fibromuskulární membrány	31
4. Zdvojení jícnu (reduplicatio oesophagi)	31
5. Vrozené krátký jícen	32
II. Funkcionální poruchy jícnu	32
1. Faryngeální dysfagie	32
a) Obrna polykací	32
Symptomatická faryngeální dysfagie	33

c) Sideropenická dysfagie	33
2. Spasmy jícnu, dyskinesie jícnu	34
a) Lokalisované spasmy	34
b) Etážové spasmy	34
c) Totální oesofagospasmus	35
d) Cardiospasmus	35
3. Atonie jícnu	37
4. Syndrom gastroesofageální regurgitace	37
III. Cizí tělesa v jícnu. Poranění jícnu	38
1. Cizí tělesa	38
2. Perforace jícnu	39
IV. Divertikly jícnu	40
1. D. epibronchiální	41
2. D. epifrenální	41
3. D. epikardiální	41
V. Zánětlivé afekce jícnu	42
1. Oesofagitis	42
Oesophagitis acuta	42
Oesophagitis chronica	42
5. Ulcus pepticum oesophagi	43
3. Oesophagitis corrosiva	43
5. Striktury při sklerodermii	44
5. Besnier-Boeck-Schaumannova nemoc	45
6. Tuberkulosa jícnu	45
7. Lues jícnu	45
VI. Nádory jícnu	45
a) Nádory benigní	45
b) Nádory maligní	46
1. Sarkom	46
2. Smíšené nádory — karcinosarkomy	46
3. Rakovina	47
4. Hodgkinova nemoc jícnu	48
II. Varixy jícnu	49
VIII. Dislokace a komprese jícnu chorobnými procesy v okolí	49
a) Změny na páteři cervikothorakální	49
1. Deformující spondylosa	49
2. Sběhlé hlízy	49
3. Kyfosity a kyfoskoliosy	50
b) Expansivní procesy	50
1. Struma	50
2. Nádory mediastina	50
c) Procesy a anomalie kardiovaskulární	50
1. Zvětšení levé předsně	51
2. Zvětšení levé komory. Pericarditis exsudativa. Nádory srdce	52
3. Dextroposice oblouku aorty	52
4. Anomální odstup pravé tepny podklíčkové	52
5. Elongace a difusní dilatace aorty	53
6. Aneurysma aorty	53
d) Retraktivní procesy	54
IX. Hernia hiatus oesophagici	54
1. Krátký jíceň	54
2. Hernie paraoesofageální	55
3. Hernie kardiooesofageální	55
X. Stavby po operacích na jícnu	57
E. Žaludek a duodenum	58
Žaludek	58
Metodika vyšetření	58
Postup vyšetření	59
Technika dvojího kontrastního pokrmu podle Haudecka	63
Diagnostická aerogastrie	63
Metoda dvojího kontrastu	63

Kombinace insuflace intragastrické s pneumoperitoneem	63
Kymografie žaludku	64
Polygrafie	64
Fluorografie	64
Roentgenový obraz normálního žaludku	64
Tvar	64
Organotopické vztahy žaludku	70
Tonus žaludku	70
Motilita	71
Sekrece	73
Normální reliefový obraz žaludeční sliznice	74
Roentgenový obraz anomálií a chorobných stavů žaludku	75
I. Vrozené anomálie	75
1. Intrathorakální uložení žaludku	75
2. Situs inversus	75
3. Stenosis pylori hypertrophica congenita	75
4. Perforované membrány	76
5. Kongenitální peritoneální pruhy	76
II. Funkcionální poruchy žaludku	76
1. Říhání	77
2. Aerofagie	77
3. Ruminatio	78
4. Vrhnutí	78
5. Spasmy žaludku	78
a) Ohraničený, lokalisovaný spasmus	79
b) Regionární gastrospasmus	79
c) Totální gastrospasmus	79
6. Změny tonu	79
a) Hypertonie	79
b) Hypotonie, atonie	80
7. Hypersekrece	83
8. Roentgenové nálezy na žaludku u některých poruch neurogenních	83
Účinky některých farmak	83
III. Žaludeční vřed	84
a) Přímé známky peptického vředu	88
1. Vředový čep	88
2. Marginální defekt náplně	91
3. Lokální rigidita stěny	91
b) Nepřímé známky peptického vředu žaludku	92
1. Spasmus	92
2. Lokální aperistaltismus	92
3. Změny tonu	92
4. Změny motility	92
5. Změny sekrece	92
6. Lokalisovaná bolestivost	92
c) Ulcerogenní deformace žaludku	93
1. Sutkovitá deformace	93
2. Zkrácení malé kurvatury	93
3. Hlemýžďovitě svinutí a vakovitá deformace žaludku. Sedlovitá deformace	93
4. Gastrektasie z pylorostenosy	94
d) Roentgenologická symptomatologie jednotlivých lokalisaací peptického vředu žaludku	96
1. Ulcus fornicis	96
2. Ulcus subcardiale	96
3. Ulcus mediogastricum (ulcus supraangulare)	97
4. Ulcus angulare	99
5. Ulcus partis praepyloricae (ulcus antri s. canalis pylorici)	99
6. Ulcus pylori	99
e) Rozlišení jednotlivých vývojových stadií vředu podle morfologických změn	100
1. Ulcus simplex	100
2. Ulcus callosum	100

3. Ulcus penetrans	100
f) Komplikace peptického vředu žaludku	101
1. Krvácení	101
2. Perforace	102
3. Píštěle	104
4. Kancerisace peptického vředu	104
g) Kriteria indikací hospitalisace a operativního léčení	105
IV. Nádory žaludku	106
Obečná symptomatologie	106
a) Nádory benigní	108
b) Nádory maligní	112
1. Rakovina žaludku	112
Roentgenologická klasifikace	115
1. Karcinom exofytického typu	115
a) Typ polypoidní	115
b) Typ tuberosní	116
2. Karcinom difusně infiltrujícího typu	116
3. Rakovinný vřed	117
a) Ulcus carcinomatosum — ulceriformní rakovina	117
aa) Rakovinný vřed atypický	117
bb) Miskovitý karcinom (carcinoma patenaeforme)	120
b) Ulcus pepticum cancerisatum	121
Roentgenologická symptomatologie jednotlivých lokalisací rakoviny žaludku	121
1. Ca cardia	122
2. Rakovina fundu	123
a) Rakovina exofytického typu	123
b) Skirrhu sfornixu	123
3. Rakovina těla žaludku. Ca corporis ventriculi. Ca mediogastricum	123
a) Exofytická rakovina	123
b) Skirrhus	123
c) Ulcus carcinomatosum	124
d) Ulcus cancerisatum	124
4. Carcinoma sinus ventriculi (Ca partis angularis)	124
5. Rakovina antra — carcinoma partis praepyloricae (canalis pylorici)	124
a) Forma exofytická	124
b) Forma infiltrující	124
c) Ulcus carcinomatosum	124
d) Ulcus cancerisatum	124
6. Carcinoma pylori	124
a) Exofytická forma	124
b) Infiltrující forma	124
c) Ulcus carcinomatosum et cancerisatum	125
Možnost a význam časně diagnózy	125
Sarkom žaludku	126
1. Infiltrující, intramurální forma sarkomu	127
2. Endogastrická forma	127
3. Exogastrická forma	127
Žaludeční lokalisace hemoblastomů a hemoglastos	128
1. Hodgkinův maligní lymfom (maligní lymfogranulomatosa)	128
2. Plasmocytom	128
3. Leukemie	128
V. Zánětlivé afekce žaludku	129
1. Gastritis	129
Gastritis acuta	131
Gastritis phlegmonosa	131
Gastritis chronica	132
Gastritis superficialis	132
Gastritis hypertrophica	132
Gastritis atrophica	133
2. Tuberkulosa žaludku	133
3. Lues žaludku	134

4. Aktinomykosa žaludku	134
5. Linitis plastica (Brinton)	135
6. Gastritis corrosiva	135
VI. Chronická hypertrofická stenosa pyloru	136
VII. Prolaps prepylorické sliznice do duodena	137
VIII. Žaludeční píštěle (fistulae ventriculi)	138
1. Píštěle zevní (fistulae externae)	138
2. Píštěle vnitřní (fistulae internae)	139
IX. Městky žaludku (varices ventriculi)	140
X. Divertikly žaludku	141
XI. Cizí tělesa v žaludku	142
XII. Dislokace a deformace žaludku extraventrikulárními procesy	144
a) Procesy expansivní	145
1. Slezina	145
2. Játra	145
3. Žlučník	145
4. Ledviny a nadledvinky	145
5. Pankreas	146
6. Nahromadění tekutiny pod levou bráničí	148
7. Expansivní procesy epifrenální	148
8. Expansivní procesy v mesenteriu a retroperitoneu	148
9. Těhotná děloha a nádory ženského vnitřního genitálu	149
10. Pneumatosa střeva	149
11. Nádory střeva	150
12. Deformace páteře a hrudníku	150
b) Procesy retraktivní	151
c) Hernie	152
XIII. Volvulus žaludku	153
D u o d e n u m	154
Metodika vyšetření	154
Roentgenový obraz normálního duodena	155
Roentgenový obraz anomálií a chorobných stavů duodena	159
I. Vrozené anomalie	159
1. Situs inversus	159
2. M — duodenum. Elongace duodena	159
3. Inverse kličky duodena — duodenum inversum	160
4. Mesenterium commune	160
5. Megaduodenum, megabulbus, Microbulbus	160
6. Atresie a stenomy	160
II. Dyskinesie duodena	161
1. Dyskinesie spastického typu	162
2. Dyskinesie hypotonického typu	162
III. Vřed duodena. Ulcus duodeni	163
1. Ulcus bulbi duodeni	164
2. Postbulbární (extrabulbární vřed duodena)	169
3. Komplikace duodenálního vředu	170
IV. Nádory duodena	170
a) Nádory benigní	170
b) Nádory maligní	171
1. Rakovina	171
2. Sarkom	172
3. Leukemie	172
V. Duodenitis	172
Specifické záněty duodena	175
VI. Periduodenitis adhaesiva. Periduodenální srůsty	175
1. Periduodenitis bulbi duodeni	175
2. Periduodenitis partis descenditis	176
VII. Duodenální píštěle	176
VIII. Divertikly duodena	177
IX. Stenosa duodena. Duodenální ileus	180
1. Suprapapillární (supramesokolická, vysoká) stenosa duodena	180

2. Infrapapillární (nízká) stenosa duodena	181
X. Cizí tělesa v duodenu	182
XI. Změny polohy a tvaru duodena způsobené extraduodenálními procesy	182
1. Cysty pankreatu (pravé i nepravé)	183
2. Rakovina pankreatu	183
3. Jiné expansivní procesy v krajině hlavy pankreatu	184
4. Hydrops žlučníku	185
5. Zvětšení jater	185
6. Tlak dislokované nebo zvětšené pravé ledviny	185
7. Aneurysma břišní aorty	185
8. Deformace a dislokace z jiných příčin	185
F. Stav po operaci žaludku a duodena	186
Obečné poznámky	186
Postup vyšetření	187
I. Gastrotomie	188
II. Gastrostomie (sec. Witzel nebo sec. Kader)	188
III. Přesítí vředu	188
IV. Gastro-gastrostomie	188
V. Gastro-duodenostomie sec. Kocher	188
VI. Cholecysto-gastrostomie	189
VII. Cholecysto-duodenostomie	189
VIII. Duodeno-jejunostomie	189
IX. Pyloroplastika	189
1. Pyloroplastika sec. Mikulicz	189
2. Pyloroplastika sec. Fredé-Weber-Ramstedt	189
3. Pyloroplastika sec. Finney	189
X. Eliminatio pylori sec. Eiselsberg	190
XI. Gastro-jejunostomie. Gastroenteranastomosis (GEA)	190
a) GEA posterior retrocolica sec. Hacker	190
Komplikace zadní gastrojejunostomie	192
1. Gastritis	192
2. Jejunitis	192
3. Ulcus pepticum jejuni	192
4. Fistula gastrojejunocolica	192
5. Nesprávné uložení anastomosis	192
6. Circulus vitiosus.	193
7. Stenosa anastomosis	193
8. Jejuno-gastrická intussuscepce	193
9. Perijejunální srůsty	194
10. Persistence nebo recidiva vředu žaludku nebo duodena	194
11. Rakovina v operovaném žaludku	195
12. Vnitřní hernie v nedokonale uzavřeném otvoru v mesokolu	195
b) Gastrojejunostomia anterior antecolica sec. Wölfler	195
c) GEA ypsiloniformis sec. Roux	195
XII. Operace směřující k odstranění vředu nebo jiných chorobných změn žaludku, duodena nebo pankreatu	195
a) Resekce vředu elektrickým nožem se šitím svorkami podle Doyena	195
b) Klínovitá resekce žaludku	197
c) Příčná resekce žaludku	197
d) Parciální resekce žaludku většího rozsahu	197
1. Resekce podle Péana	197
2. Modifikace podle Kochera	197
3. Resekce žaludku podle Billrotha II.	199
4. Resekce sec. Polya	199
5. Modifikace podle Polya s restrikcí stomatu	201
e) Schodovitá resekce žaludku	201
f) Paliativní resekce s vyloučením vředu	203
g) Subtotální resekce žaludku	203
h) Kardiektomie	203
i) Totální gastrektomie	204
j) Vagotomie	204

k) Duodeno-pankreatektomie	205
l) Operace při t. zv. kardiospasmu	207
1. Digitální dilatace kardiie podle Mikulieze	207
2. Kardioplastika	207
3. Extramukosní kardiomyotomie (Heller)	207
4. Oesofago-kardio-gastrostomie (kardioplastika podle Heyrovského)	207
5. Thorako-abdominální kardiiektomie	207
XIII. Gastropexis	207
G. Tenké střevo	208
Metodika vyšetřování	208
a) Metody orální aplikace	209
1. Obvyklá (standardní) orální náplň	209
2. Frakcionované plnění podle Pansdorfa	210
3. Dvoudobé podání baryové suspence (Weltz)	210
4. Metoda S. Weintrauba a R. Williamse	210
5. Metoda A. Vachona a spol.	211
6. Vlastní jednoduchá orální zrychlovací metoda	211
7. Vyšetření Alubarem	211
8. Metoda Fótiho	212
b) Metody duodenálního nálevu	212
1. Metoda podle B. Ghéleva a O. Mengise	212
2. Metoda Schatzkiho	212
3. Abbottova a Johansonova metoda	212
4. Metoda J. Friedmanna a L. G. Riglera	213
Posouzení jednotlivých metod	213
Roentgenový obraz normálního tenkého střeva	214
Motorické projevy tenkého střeva	216
Roentgenový obraz anomálií a chorobných stavů tenkého střeva	219
I. Vrozené anomálie a malformace tenkého střeva	219
1. Anomálie na podkladě persistence ductus omphaloenterici	219
2. Atresie a stenózy	220
3. Malrotace	220
4. Duplikace střeva	221
5. Kongenitální divertikly	221
6. Megaintestinum congenitum	221
II. Diverticulosis jejuno-ilei	221
III. Pathologický obraz tenkého střeva	222
1. Poruchy tonu	223
2. Poruchy motorické funkce střeva	223
3. Poruchy sekrece, Exsudace resorpce, tvoření a resorpce plynu	224
Výskyt: 1. Stavy denutrické	225
2. Alimentární alergie	226
3. Poruchy endokrinní	226
4. Stavy pooperační	226
5. Anafylaktické stavy	226
6. Psychické funkční disturbance	226
7. Nespecifická enteritis	226
8. Onemocnění mesenteria	226
9. Poruchy cirkulační	227
IV. Porucha střevní průchodnosti. Ileus	227
a) Akutní ileus	227
Nativní vyšetření břicha	230
Irrigoskopie	234
Orální kontrastní náplň	234
Přehled roentgenologických nálezů u jednotlivých tvarů akutního ileu	234
A. Ileus mechanický	234
1. I. obturační	234
a) I. jejuno-ilei	235
b) I. coli	235
2. I. strangulační	235
a) I. jejuno-ilei	235

b) volvulus caeci, volvulus flexurae sigmoideae	236
B. Ileus funkční	236
a) I. paralytický (adynamický)	236
b) I. spastický	237
c) I. mixtus	237
b) Chronický ileus	238
V. Invaginace (intussuscepce)	238
VI. Peptický vřed jejunu	239
VII. Enteritis regionalis	239
VIII. Tuberkulosa tenkého střeva	241
IX. Nádory tenkého střeva	242
a) Nádory benigní	242
b) Nádory maligní	242
1. Rakovina t. s.	243
2. Sarkomy	243
X. Cizí tělesa	244
XI. Červi	245
XII. Píštěle jejunu a ilea	245
XIII. Pneumatozis cystoides intestini	245
XIV. Změny polohy a tvaru tenkého střeva z příčin mimostřevních	246
1. Hernie	246
a) H. vnější	246
b) H. vnitřní	246
2. Těhotná děloha	248
3. Zvětšený objem tračníku	248
4. Hepatodiafragmatická interposice jejunoilea	249
5. Anomalie rotace střeva	249
6. Dilatovaný močový měchýř	249
7. Nádory	249
8. Zánětlivé procesy	250
9. Ptosa tenkého střeva	250
XV. Stavby po operacích na tenkém střevě	251
H. Tlusté střevo	252
Tlusté střevo jako celek	252
Vyšetřovací technika	252
1. Orální náplň	252
2. Rektální náplň	253
Obvyklý způsob	254
Některé speciální modifikace	256
1. Metoda dvojího kontrastu	256
2. Technika vysoké voltáže	258
3. Vyšetřování vleže na bok horizontálními paprsky. Cílená insuflace	258
4. Metoda dvojího kontrastu koloidními roztoky thorya	259
5. Metoda doplňující vyšetření rektosigmoidea	260
Roentgenový obraz normálního tlustého střeva	260
1. Odlitková náplň	260
2. Reliefový obraz	263
Roentgenologický obraz činnosti tlustého střeva	264
Roentgenový obraz anomálií a chorobných stavů tlustého střeva	268
I. Vývojové anomalie	268
1. Anomalie délky	268
a) Brachycolon	268
b) Dolichocolon	268
2. Anomalie rotace a fixace	269
3. Situs inversus coli (transpositio coli)	271
4. Anomalie objemu	272
a) Megacolon congenitum	272
1. Hirschprungova choroba	272
2. Megacolon idiopathicum	272
3. Megacolon symptomaticum	273
b) Microcolon	273

5. Atresie. Stenosis	274
6. Agenesia coli	274
7. Reduplicatio coli	274
8. Cæliakia (idiopathická steatorea)	274
II. Coloptosis	275
III. Funkcionální poruchy	276
1. Obstipace	276
1. O. dyskinetická	279
a) Typ cekoascendentní	279
b) Typ transversální — transversostasa	280
c) Difusní kolostasa	280
2. Dyschezie — o. proktálního typu	280
3. O. smíšeného typu	280
2. Meteorismus	281
3. Roentgenový obraz iritace tračníku. Průjem	281
IV. Ileus coli	282
V. Volvulus coli	283
VI. Invaginace kolické (invaginatio colocolica)	283
VII. Zánětlivé afekce tlustého střeva	283
1. Colitis	283
Colitis simplex, catarrhalis	284
Colica mucosa	284
Colitis ulcerosa	285
a) Znamky funkční	286
b) Znamky anatomické	287
Atypické tvary	289
2. Dysenterie	289
3. Syphilis coli	290
4. Actinomycosis	290
5. Tuberculosis coli	290
VIII. Nádory tlustého střeva	291
a) Nádory benigní	291
1. Nádory solitární	291
2. Mnohočetné adenomy — polyposis coli	292
b) Nádory maligní	292
1. Rakovina	292
2. Sarkom	296
IX. Diverticulosis coli	296
X. Píštěle tlustého střeva	299
XI. Pneumatosis cystoides coli	300
XII. Cizí tělesa v tlustém střevě. Sterkolithy	300
XIII. Dislokace tlustého střeva extrakolickými procesy	300
a) Expansivní procesy	300
1. Nádory sleziny	300
2. Nádory jater	300
3. Hydrops žlučníku	301
4. Nádory pankreatu	301
5. Nádory ledvin	301
6. Mesenteriální a retroperitoneální nádory a cysty	301
7. Nádory omenti maioris	301
8. Nádory z malé pánve	301
9. Abscesy	302
10. Nádory skeletu	302
b) Hernie	302
c) Relaxatio diaphragmatica	302
d) Perikolické srůsty	302
XIV. Obrazy po operacích na tlustém střevě	304
1. Kolektomie	304
2. Anastomosis	304
Cæcum (ileocekální oddíl)	305
Normální roentgenový obraz	305

Anomalie a stavy chorobné	307
I. Anomalie polohy a fixace ceka	307
1. Dystopia caeci cranialis	307
8. Dystopia caeci při mesenterium commune	308
II. Ectopia caeci	308
III. Funkcionální poruchy ileocekálního oddílu	308
IV. Typhlatonia. Caecum mobile	309
V. Typhlitis	309
VI. Periileotyphlitis	310
VII. Actinomycosis caeci	310
VIII. Tuberculosis ileocaecalis	311
IX. Nádory ceka	313
a) Benigní nádory	313
b) Rakovina ceka	313
X. Prolaps sliznice ilea do ceka	314
XI. Invaginace ileocekální a cekokolické	314
XII. Volvulus caeci	317
A p p e n d i x	318
Technika	318
Nativní skiagram	318
Orální náplň	318
Rektální náplň	318
Normální roentgenový obraz	319
Roentgenový obraz chorobných stavů	320
I. Appendicitis acuta	320
II. Appendicitis chronica	320
a) Nepřímé známky	321
1. Hyperkinesie žaludku	322
2. Poruchy ileocekální pasáže	322
3. Isolovaná appendikostasa	322
4. Cekostasa	322
b) Přímé známky	322
1. Nenaplnění appendixu	322
2. Defektní náplň červu	323
3. Nepravidelnosti lumen	323
4. Fixace	323
5. Tlaková bolestivost	323
III. Mucocoele appendicis (hydrops chronicus appendicis)	324
IV. Ohraničená perityflická hlíza	324
V. Tuberkulosa appendixu	325
VI. Appendicitis actinomycotica	325
VII. Status post appendectomiam	326
VIII. Divertikly appendixu	326
IX. Invaginace appendixu	326
X. Nádory appendixu	327
a) Nádory benigní	327
b) Nádory maligní	327
XI. Cizí tělesa v appendixu	328
R e c t u m , a n u s	329
Normální roentgenový obraz	329
Anomalie a chorobné stavy rekta	329
I. Malformace ano-rektální	329
1. Stenosis a atresie	329
2. Píštěle rekto-uro-genitální	330
3. Enterokystom	330
II. Dyschezia	330
III. Záněty	330
a) Nespecifické	330
b) Specifické	330
1. Lues	330
2. Gonorrhoea	330

3. Lymphogranuloma inguinale (morbus Nicolas-Favre)	330
IV. Nádory	331
a) Benigní	331
b) Maligní	331
Rakovina rekta	331
Nádory mesenchymální	331
V. Prosté striktury rekta	331
VI. Píštěle.	332
1. Fistula rectovaginalis	332
2. Fistula rectovesicalis	332
3. Fistula analis	332
4. Fistula perianalis	332
VII. Varices haemorrhoidales	332
VIII. Cizí tělesa	332